

ÜCRETSİZ İZİN GERÇEĞİ

Veli AĞBABA
CHP Genel Başkan Yardımcısı
Malatya Milletvekili

TÜRKİYE'DE ÜCRETSİZ İZİN GERÇEĞİ

Ücretsiz izin uygulaması en çok hizmet sektöründe ve asgari ücretli çalışanları etkiledi. Ücretsiz izne çıkartılan işçilerin %47'si asgari ücretin yarısı kadar, %13'ü ise asgari ücretten daha fazla gelir kaybına uğradı.

Ücretsiz izne gönderilen işçilerden çocuklu ve tek gelire geçinen hanelerin yaşam koşulları bu süreçte daha da ağırlaştı.

Bu süreçte işçilerin %27'si işveren tarafından zorla istifa baskısına maruz kaldı.

İşçilerin %35'i ücretsiz izinde olmasına rağmen işveren tarafından iş yerine gelmeye zorlandı.

Aylık masraflar karşısında günlük nakdi ücret desteği devede kulak kaldı.

Günlük 39,24 TL nakdi ücret desteği ile geçinen hanelerin aylık ortalama giderleri en az 2420 TL olarak hesaplandı.

İktidar işçilerin hem gelirini elinden aldı hem de kendine borçlandırdı

Gelir kaybına uğrayan işçilerin %71'i geçinebilmek için bankalardan kredi almak zorunda kaldı.

İşçilerin %82'si kira, fatura ve aylık mutfak masraflarını tam anlamıyla karşılayamadı.

Giriş

Ücretsiz izne çıkartılan işçilerle yapılan anket sonucuna göre yaşanan büyük hak kaybı gözler önüne serildi. COVID-19 ile mücadele de istihdamı koruma bahanesi ile iktidar milyonlarca işçiyi ücretsiz izne göndererek hem büyük hak gaspına hem de büyük bir sosyal tahribatın oluşmasına ön ayak oldu.

İşsizlik Sigorta Fonu Ağustos ayı verilerine göre ücretsiz izin uygulaması neticesinde iş ve gelir kaybına uğrayan çalışanların sayısı 1 milyon 976 bin olarak açıklandı.

Son verilere göre ücretsiz izne gönderilen 1 milyon 976 bin işçiye Nisan ve Ağustos ayları arasında verilen toplam nakdi ücret desteğinin 4 milyar 398 milyon 944 bin TL olduğu açıklandı. Bu durumda her bir işçiye 5 ay için toplamda ortalama 2 bin 225 TL verildiği ortaya çıkmaktadır. Resmi verilere göre işçilere aylık 1168 TL verilmediği görülmektedir.

Ücretsiz izin uygulaması milyonlarca işçinin ve ailesinin açlığa mahkûm edilmesi anlamına gelmektedir. İktidar pandemi sürecinde işsizlik sigorta fonu kaynaklarını her zaman olduğu gibi yine teşvik ve destek ödemeleri adı altında sermayeye ucuz kaynak olarak aktarırken, bu süreçte fonda yeterli miktarda para olmasına rağmen işçilere sadece günlük 39,24 TL ödenmesini kararlaştırmıştır.

Üstelik işçilerin bu süreçte kıdem ve ihbar hakkı da tehlikeye girmiş, milyonlarca işçinin haklı fesih hakkı elinden alınmıştır. İşçilerin bazıları bu süreçte yine iş yerlerinde çalıştırılmaya zorlanmış, istifa baskısına maruz kalmıştır.

Kısacası iktidar Anayasa'yı çiğneyerek milyonlarca işçiye ve bakmakla yükümlü olduğu ailelerine karşı açıkça suç işlemiştir ve işlemeye de devam etmektedir. İşçiler ile yapılan anket sonucu büyük sosyal yıkımı ve işçilerin içerisinde bulunduğu yaşam mücadelesi bu durumu bir kez daha kanıtlamış oldu.

A) İŞÇİLERİN GELİR KAYBI ASGARİ ÜCRETTEN DAHA FAZLA

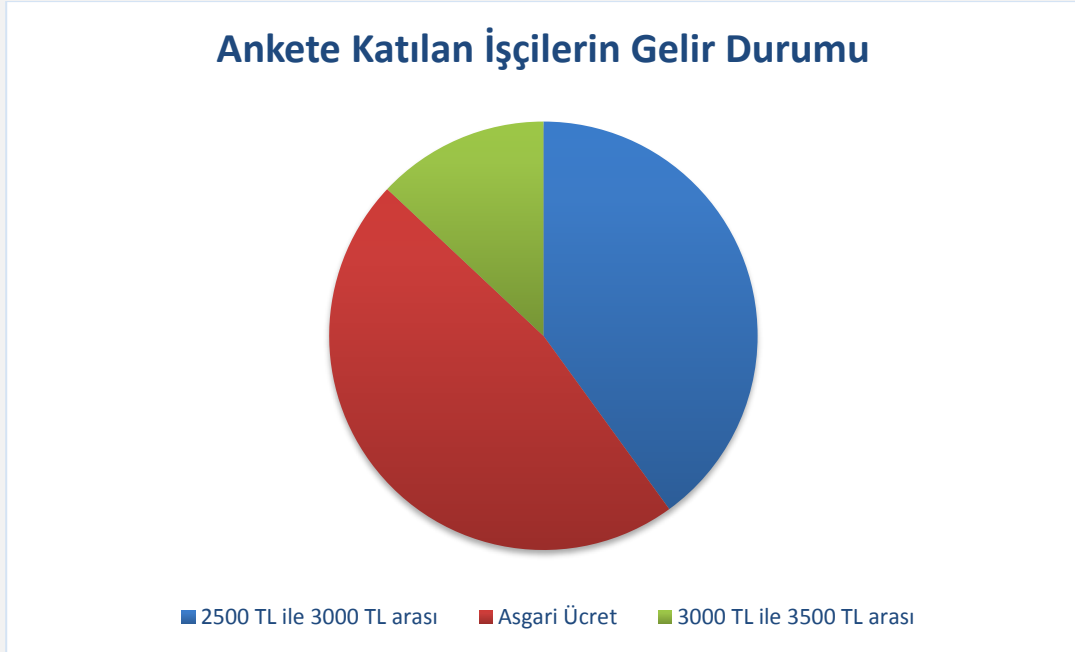
Ankete sonuçlarına göre ücretsiz izne çıkartılan işçilerin çalıştıkları iş yerlerinde son aldıkları net ücret 2324 TL asgari ücret ile 3500 TL arasında değiştiği görülmektedir.

Ankete katılan işçilerin;

%47'si 2324 TL (Asgari ücret)

%40'ı 2500 TL ile 3000 TL arası

%13'ü 3000 TL ile 3500 TL arası ücret almaktadır.

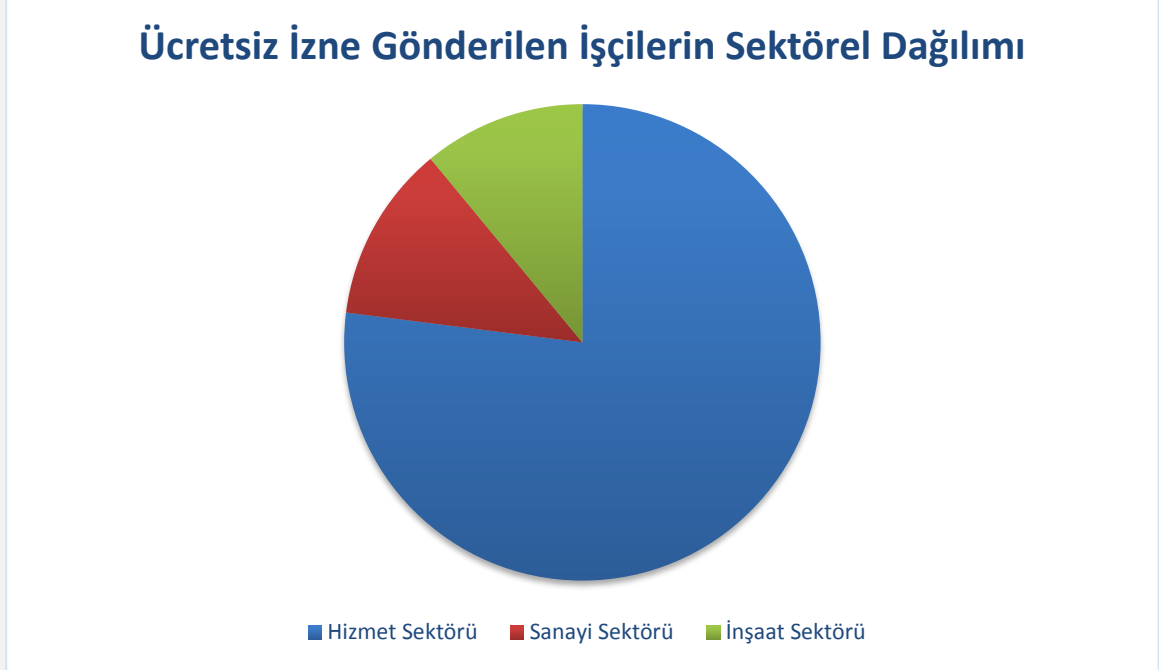
Bu durumda ücretsiz izne çıkartılan günlük 39,24 TL yani aylık 1168 TL nakdi ücret desteği alan işçilerin gelir kaybı en az 1156 TL en çok 2332 TL seviyesindedir.

Yani ücretsiz izne çıkartılan işçilerin %13'ü asgari ücretten daha fazla gelir kaybına uğrarken, %47'si ise asgari ücretin yarısı kadar gelir kaybına uğramıştır.

B) ÜCRETSİZ İZİN UYGULAMASI EN ÇOK HİZMET SEKTÖRÜNDE GÖRÜLDÜ

Nisan ayı itibariyle yoğunluk kazanan ücretsiz izin uygulaması en çok hizmetler sektöründe etkisini gösterdi.

Ankete katılan ve ücretsiz izne gönderilerin işçilerin %77'si hizmet sektöründe yer alırken bu oran sanayii sektöründe %12 ve inşaat sektöründe ise %11 olarak göze çarptı.

Hizmet sektöründe işçilerin yoğun olarak konaklama-yiyecek hizmetleri, toptan perakende ve temizlik hizmetlerinde yoğun olarak çalıştığı görülmektedir.

TÜİK 2020 Haziran iş gücü verilerine göre 26 milyon 531 olan istihdam sayısında 14 milyon 590 bin kişinin yani toplam istihdamın %55'inin hizmetler sektöründe fiili olarak istihdam edildiği düşünüldüğünde, birlikte mevcut ücretsiz izin uygulamasından en çok bu sektörün etkilendiği açıkça ortadadır.

C) ÜCRETSİZ İZNE ÇIKARTILAN İŞÇİLERİN %57'Sİ ERKEK %43'Ü İSE KADIN İŞÇİLERDEN OLUŞTU

Ücretsiz izne çıkartılan işçilerin cinsiyete göre dağılımına baktığımızda erkek işçilerde bu oran %57 iken kadın işçilerde ise bu oranın %43 seviyesinde olduğu görülmektedir.

Bu durumda ücretsiz izin uygulaması ile izne çıkartılan her 100 işçiden 57'si erkek işçilerden 43'ü ise kadın işçilerden oluşmaktadır.

Ayrıca ankete katılan işçilerin %46'sı evli olduğunu belirtirken evli işçilerden çocuk sahibi olanların oranı ise % 51 seviyesindedir.

Ayrıca evli işçilerden aile fertlerinden her ikisinin de bir işte çalışma oranı ise %32 seviyesindedir. Yani evli çiftlerin 68'i aynı anda her ikisi bir işte çalışmamakta, haneye aylık tek gelir gelmektedir.

Bu duruma göre ücretsiz izne gönderilen işçilerden çocuklu ve tek gelirle geçinen hanelerin yaşam koşulları bu süreçte daha da ağırlaşmıştır.

D) AYLIK MASRAFLAR KARŞISINDA GÜNLÜK 39,24 TL'LİK NAKDİ ÜCRET DESTEĞİ DEVEDE KULAK KALDI.

Devletin işsizlik sigorta fonunda ücretsiz izne çıkartılan işçilere verdiği aylık 1168 TL nakdi ücret desteği, ankete katılan işçilerin aylık kira, fatura, mutfak masrafları ve çocuklarının masrafları karşısında adeta deve de kulak kalmıştır.

Ankette yer alan işçilerin %31'inin oturdukları hane kendi mülkleri iken %69'unun ise kirada oturdukları sonucuna ulaşılmıştır.

İşçilerin asgari düzeyde ortalama aylık masrafları

- ✓ **Kira 1050 TL**
- ✓ **Faturalar (su, elektrik, doğalgaz, telefon ve internet) 480 TL**
- ✓ **Mutfak Masrafı 620 TL**
- ✓ **Çocuk Masrafı 270 TL olmak üzere günlük 39,24 TL nakdi ücret desteği ile geçinen hanelerin aylık ortalama giderleri en az 2420 TL olduğu görülmektedir.**

Bu durumda ücretsiz izin uygulaması ile verilen nakdi ücret desteği ile geçinmek zorunda kalan işçilerin aylık masraflarını karşılayabilmesi için en az 1,252 TL'ye daha ihtiyaç duydukları görülmektedir. Yine ankete katılan ücretsiz izinde ki işçilerin %82'si kira, fatura ve aylık mutfak masraflarını karşılayamadığını belirtmiştir.

Bu sonuç aynı zamanda Türkiye'de asgari ücret ile geçinmek durumunda olan milyonlarca asgari ücretliyi ve ailesinin de durumunu gözler önüne sermektedir.

Zira Türkiye'de 2324 TL'nin hem açlık hem yoksulluk sınırı altında kaldığı düşünüldüğünde, anket sonucunda açığa çıkan aylık 2420 TL en düşük masraf giderleri Türkiye'de asgari ücretle geçinmenin acı gerçeğini bir kez daha ortaya koymuştur.

E) İKTİDAR İŞÇİLERİN HEM GELİRİNİ ELİNDEN ALDI HEM DE KENDİNE BORÇLANDIRDI

İşsizlik sigorta Fonu Ağustos ayı bülten verilerine göre Nisan-Mayıs arasında ücretsiz izne çıkartılan işçilerin sayısı 1 Milyon 976 Bin kişiye yükselmiştir.

İşçilerin başka bir iş yerinde çalışması yasak olduğundan ve işveren tarafından tek taraflı fesih hakkı verildiğinden gelir kaybına uğrayan işçiler bu süreçte yaşamlarını sürdürebilmek için bankalara daha fazla borçlanmak zorunda kaldılar.

Anket katılan işçilerin %72'si devletin verdiği düşük ve uzun vadeli kredilerden yararlandığını aktardı. Bu sonuca göre devlet işçileri hem aylık 1168 TL'ye mahkûm etti bununla da yetinmeyip kendisine borçlandırdı.

İşçilerin % 12 ise aile ve arkadaşlarının desteği ile geçinmeye çalışırken, mevcut birikimlerini bu süreçte kullanan işçilerin oranı ise % 6 olarak anket sonucuna yansıdı. %6'lık oran ise Türkiye'de ücretli çalışanların tasarruf yapamadığını ve normal çalışma durumunda elde ettikleri gelirle sadece yaşamsal ihtiyaçlarını zor bela karşıladığını bir kez daha ortaya koydu.

İşçilerin %10'u ise bu süreçte kayıt dışı işlere yönelerek günü birlik işler geçimini sağlamaya çalıştığını aktardı.

TÜİK 2020 Haziran iş gücü verilerine göre kayıt dışı çalışmanın Nisan ayından Haziran ayına 961 bin kişi artarak 8 milyon 308 bine yükselmesi, ücretsiz izne çıkartılan işçilerin bir kısmının en azında kayıt dışı işlere yöneldiğini açıklamaktadır.

F) İŞÇİLER 1168 TL'YE ÇALIŞMAYA ZORLANDI

Ücretsiz izin uygulaması neticesinde iş yerlerinde gerekli denetimlerin yapılmaması bu süreçte suiistimalleri de beraberinde getirdi.

Ücretsiz izin uygulaması ile iş yerlerinde çalışmaları yasak olan işçiler, işverenler tarafından haftanın belirli günleri ya da sürekli olarak çalışma yapmaları istendi.

Ankete katılan işçilerin %35'i ücretsiz izinde oldukları süre içerisinde işverenleri tarafından işe gelmeleri yönünde çağrı aldıklarını belirtti.

Ayrıca işçilerin %27'si bu dönemde işveren tarafından sürekli olarak istifa etmesi baskısı ile karşılaştıklarını belirtti.

Bilindiği üzere ücretsiz izin uygulamasında işçi iş sözleşmesini tek taraflı olarak sonlandıramamaktadır. İş sözleşmesini sonlandıran işçi kıdem ve ihbar hakkından yararlanamamaktadır. Ankette yer alan sonuca göre işverenler bu durumu kullanmakta, ilerleyen dönemlerde ki kıdem ve ihbar hakkından kurtulmak için işçilere istifa baskısı yaptığı anlaşılmaktadır.

G) SONUÇ:

ÜCRETSİZ İZİN UYGULAMASI HEM ANAYASAYA HEM DE İNSAN HAKLARINA AYKIRIDIR. ÜCRETSİZ İZİN UYGULAMASINA SON VERİLMELİ, GERÇEK BİR İŞTEN ÇIKARMA YASAĞI UYGULAMASI HAYATA GEÇİRİLMELİDİR.

16.4.2020 tarihli 7244 sayılı kanun teklifi ile 4857 sayılı kanunun geçici 10.maddesinde değişiklik yapılarak, her türlü iş veya hizmet sözleşmesi ile çalışanların 3 aylık süreli iş sözleşmelerinin feshedilemeyeceği hükmü bağlanmış ve bu kanun kapsamında çalışanların işverenler tarafından ücretsiz izne çıkartılmalarının önü açılmıştı.

Mini istihdam paketi ile ücretsiz izin uygulaması Cumhurbaşkanına verilen yetki ile ücretsiz iznin "her defasında en fazla üçer aylık sürelerle ve 30 Haziran 2021 tarihine kadar uzatılmasının" önü açılmıştı.

En son Cumhurbaşkanlığı kararı ile ücretsiz izin uygulaması 17 Eylül tarihinden itibaren 2 ay daha uzatılarak 17 Kasım'a kadar uygulanacağı bildirildi. Bir kez daha belirtmek gerekirse Haziran 2021' e kadar işçilerin ücretsiz izne gönderilmesinin önünde herhangi bir yasal engel bulunmamakta ve bu karar Cumhurbaşkanının inisiyatifine bağlıdır.

Bakanlığın son verisine göre Türkiye'de şu an 1 milyon 976 bin kişi ücretsiz izne çıkartılmıştır ve ilerleyen dönemlerde bu sayının daha da artma olasılığı vardır.

Yaklaşık 2 milyon ücretsiz izne çıkartılan işçinin her birinin en az bir kişiye bakma mecburiyeti olduğunu düşündüğümüzde bu sayı 4 milyona çıkmaktadır. Yani bir başka

deyişle birlikte Nisan ayından itibaren en az 4 milyon yurttaş açlıkla baş başa hayatta kalma mücadelesi vermektedir.

Ücretsiz izin uygulaması Anayasanın sosyal devlet ilkesi ile bağdaşmamaktadır.

Bu uygulama ile işçilere verilen aylık 1168 TL nakdi ücret desteği açlık ve sefalet creti olup, Anayasanın 55. Maddesine göre adil ücret hakkına aykırıdır.

Yasal olarak işine son verilmeyen işçi, iş kanununun 39. Maddesi gereği en az asgari ücret düzeyinde ücret alması zorunludur. Nakdi cret desteği uygulaması bu yönü ile iş kanununa aykırılık taşımaktadır.

Yine cretsiz izin uygulaması Türkiye'nin imzalamış olduğu "Evrensel İnsan Hakları Bildirgesi'ne" aykırıdır.

Kısacası cretsiz izin uygulaması hem anayasamıza hem de insan haklarına açıkça aykırılık taşımaktadır.

Ücretsiz izin uygulamasına son verilmediği takdirde milyonlarca yurttaş açlıkla baş başa kalmaya devam edecek ve büyük bir sosyal kırılma yaşanacaktır.

İnsanlık onuruna yaraşmayan bu uygulamadan derhal vazgeçilmeli, gerçek bir işten çıkarma yasağı uygulanmalı ve işçilerin normal çalışma ücretlerinde elde ettikleri gelir devlet tarafından güvence altına alınmalıdır.

Yine bu dönemde emeklilik primleri de dhil olmak üzere ücretsiz izne çıkartılan işçileri uzun dönemli sigorta primleri devlet tarafından karşılanmalıdır.